

Орфей, Еврідіка, Гермес

Райнер Марія Рільке

Була це душ копальня дивовижна,—
у ній, як жили тихих срібних руд,
тяглись вони крізь тьму.
Поміж коріння струміла кров, що до людей
пливла;
тяжким порфіром в тьмі вона здавалась.
Ото й увесь багрянець.
Там були
урivistі скелі, і ліси безлюдні,
і зведені над пусткою мости,
і той сліпий, великий, сірий став,
що над своїм глибоким дном повиснув,
як небо дощове над краєвидом.

І поміж піль, полога і сумирна,
виднілася бліда стяга дороги,
прострелена, мов довге полотно.

Дорогою цією йшли вони
попереду ішов стрункий мужчина
в киреї голубій; він нетерпляче
і мовчазливо в далечінь вдивлявся,
і крок його жадібно жер дорогу
великими шматками; в нього руки
звисали з-під киреї тяжко й хмурно,
немов забули вже про легкість ліри,
яка отак була вросла в лівицю,
як віть троянди у гілки оливи.

Чуття у ньому начебто двоїлись,
бо мчався зір, неначе пес, вперед,
вертався, і спинявся, і чекав
на повороті ближчому дороги,—
а нюх і слух позаду залишались.

Йому здавалось іноді, що він
вчуває кроки кожного з двох інших,
які за ним узвозом вгору йшли.

Проте це тільки крок його лупав,
і вітер ззаду торгав за кирею.
Так він собі казав: «Вони ідуть»,—
казав це гучно й до лупи вслухався.
Вони ідуть, але страшенно тихо
обоє ходять. От якби посмів
вій обернутись(але обертатись
було йому заказано при ділі,
яке він майже довершив),— тоді
побачив би, що йдуть обидва тихі:
це Бог мандрівок і доручень дальніх,
дорожній шлик над світлими очима,
вперед простерта палиця струнка,
маленькі крила, що об ступні б'ють,
і звірена його руці — вона.

Така Кохана,— та її ця ліра
оплакала за плакальниць усіх,
аж світ на плач суцільний обернувся,
де знову все було: і ліс, і діл,
і шлях, і поле, і ріка, і звір;

але й в плачливому отому світі,
так само, як над іншою землею,
і сонце йшло, й зоріло тихе небо,
плачливе небо в скривлених зірках,—
така Кохана.

Тепер вона ступає поруч Бога,
хоч довгий саван заважає йти,
невпевнена, і ніжна, і терпляча.
Вона неначе стала при надії,
не думала й про мужа, що простує
попереду, не думала й про шлях,
що приведе її назад в життя.

Вона в собі вся скупчилась, посмертям
наповнена по вінця.

Як плід вбирає солодощі й тьму,
вона ввібрала в себе смерть велику,
таку нову, що й не збагнути їй.
В дівочості новітній, неторканій
вона вже існувала; стать її
була немов надвечір юна квітка,
і так одвикли від звичаїв шлюбних
у неї руки, що й самого Бога
безкрайно лагідний напутній дотик
її вражав, немов надмірна близькість.

Вона уже — не та білява жінка,
оспівана колись в піснях поета,
вона уже — не пахощі, не острів
широкої постелі, бо уже

вона не власність жодного чоловіка.
Її розв'язано, мов довгі коси,
і віддано, мов пробуялу зливу,
й поділено, немов запас стократний.
Вона — вже корінь,
і коли нараз
її спинив і з розпачем промовив
до неї Бог: «А він таки оглянувся», —
безтямно й тихо запитала: «Хто?»

А там здаля, при виході у світло,
стояв хтось темний, що його обличчя
не розпізнати. Він стояв і бачив,
як на стежі дороги польової
печальнозорий Бог і посланець
безмовно обернувся, щоб іти
за постаттю, яка назад верталась,
хоч довгий саван заважав іти,
невпевнена, і ніжна, і терпляча.

Переклад М. Бажана